
Kyrkomötet
Motion 2019:43
av Jesper Eneroth m.fl.

Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystem

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivå roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

Motivering

Som en del i utredningen *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* (SKU 2015:1) genomfördes en genomgång av utjämningsystemet – dess framväxt, målen med utjämningsystemet, frågan om stiftsbidrag etc. I den utredningen föreslogs bland annat att utjämningsystemet skulle innefatta komponenter som utjämnar vissa kostnader som är strukturellt betingade och inte kan påverkas av enskilda församlingar och pastorat. Till sådana strukturellt betingade storheter anfördes andel kyrkotillhöriga, antalet kyrkobyggnader, andelen barn av befolkningen samt särskilda behov av diakonala insatser och en glesbygdsfaktor.

Ett område som inte behandlades i detta sammanhang var institutionssjälavården, med vilket här avses kyrklig närvaro inom sjukhusvården, kriminalvården, militära förband, universitet/högskolor och migrationsverkets förvar. Detta område är alldeles uppenbart ett område som är strukturellt betingat och är inte möjligt att påverkas av enskilda församlingar och pastorat. Regions-/universitetssjukhus, större kriminalvårdsanstalter, militära förband, universitet/högskolor etc. är sådana institutioner som på ett påtagligt sätt påverkar en församlings och ett pastorats kostnader och som i många fall har ett upptagningsområde som är avsevärt mycket större än församlingen eller pastoratet, ja i vissa fall är upptagningsområdet nationellt.

Svenska kyrkan är en territoriell kyrka med vilket bland annat innebär att vistelsebegreppet är ett centralt begrepp för kyrkan – de som vistas inom ett visst geografiskt område och vill ta del av gudstjänst, undervisning, diakoni eller mission är i grunden den församlingens eller det pastoratets ansvar. Detta ansvar omfattar de människor som vistas på platser mer varaktigt eller mer temporärt som t.ex. köpcentra, idrottsanläggningar, turistområden och således även sjukhus, kriminalvård etc.

Till institutionssjälavårdens verksamheter är alla välkomna, troende eller inte troende och oberoende av religion, könsidentitet eller sexuell läggning. Som exempel kan Universitetskyrkan nämnas. Här möter Svenska kyrkan årligen tusentals studenter ansikte mot ansikte. En stor del tillhör gruppen av 90-talister som är så viktiga för kyrkans och samhällets nutid och framtid. Via ett femtiotal medarbetare har Svenska kyrkan, i gott ekumeniskt samarbete med ett femtontal kollegor från frikyrkorna, en

värdefull kontaktyta med studenter och personal. Universitetskyrkans viktiga arbete står under förändring, dörrar som tidigare har varit öppna har nu stängts. Nya vägar och arbetssätt måste finnas för att nå människor.

Stiftens roll inom institutionssjälavården innefattar stiftens grundläggande roll om tillsyn och främjande, utöver den förvaltande roll som stiftens också har. Av tradition och av historiska skäl har stiftens främjande och tillsyn inom institutionssjälavårdssområdet kommit att bli mer långtgående än annan verksamhet som stiftens har att främja eller tillse. Inte minst har stiftens ekonomiska åtagande inom just detta område varit långtgående – flertalet stift står för en inte försumbar del av finansieringen av denna verksamhet. Och det utan att stiftens har direkt påverkan för omfattning, innehåll eller utformning av verksamheten. Stiftens finansiering av verksamheten har därför kommit att å ena sidan beskrivas som ett uttryck för Svenska kyrkans gemensamma ansvarstagande och å andra sidan som en pengatransfererande bankverksamhet.

En eventuell samordnande och kompetensutvecklande för nationell nivå är sannolikt något som även det behöver belysas ur både verksamhets- och finansieringsperspektiv.

Frågor som sannolikt behöver utredas vidare rör först och främst vad ”vistelseprincipen” egentligen betyder i allmänhet och inom institutionssjälavården i synnerhet – idag och inför framtiden, samt inom vilka områden den har tillämplighet och inom vilka områden avsteg bör göras från denna princip. Det som behöver belysas är i tur och ordning Svenska kyrkans, församlingens/pastoratets, stiftsorganisationens respektive nationell nivåns uppdrag, ansvar och roll. Dessutom bör belysas vilken kompetens och vilka resurser som en konsekvens härav behöver finnas på respektive nivå av kyrkan.

Det bör också i sammanhanget påminnas om att kyrkomötet 2018 ställde sig bakom en motion angående Arlandas flygplatskyrkans framtid med avseende på bl.a. finansiering. Detta innebar ett uppdrag till kyrkostyrelsen enligt Samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2018:10. I den inledande behandlingen av betänkandet har kyrkostyrelsen enligt sin skrivelse KsSkr 2019:3 reflekterat och uttryckt följande:

Ärendet bereds därför utifrån ett principiellt perspektiv genom att ge en helhetsbild över alla olika verksamheter som i likhet med flygplatskyrkan bedrivs i stiftens och ligger inom stiftens territoriella ansvarsområde.

Ovanstående skrivning från kyrkostyrelsen stärker vår uppfattning att frågan om finansiering av verksamheten behöver utredas. Är detta ett gemensamt ansvar för Svenska kyrkan – hur borde i så fall finansieringen utformas? Alternativen kan vara en koppling till utjämningsystemet och/eller ett bidragsförfarande. Eller är det lämpligt att en viss del inom Svenska kyrkan ska finansiera detsamma och i så fall vilken nivå/del? I vissa fall är det så att det pastorat inom vilken en institution med ett större upptagningsområde är lokaliserad, har en stor ekonomisk kapacitet – på vilket sätt ska kringliggande ekonomiska enheters ekonomiska styrka påverka finansieringen?

I en tid då samhället tenderar att skapa större och mer omfattande institutioner av typen sjukhus, större kriminalvårdsanstalter, militära förband, universitet/högskolor etc. och dessa får ett allt större upptagningsområde som går utöver stiftens gränser, finns anledning att genomföra en utredning som överväger dagens former för ansvar och finansiering av institutionssjälavården.

Göteborg, Linköping och Rydebäck den 27 juli 2019

Mot 2019:43

Jesper Eneroth (S)

Mats Ludvigsson (S)

Sofija Pedersen Videke (S)